

Nr 14

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område beräkna ett förslagsanslag av 155 000 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 6 mars 1964 dagtecknad proposition, nr 77, angående vissa åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område, m. m., vilken hänvisats till jordbruksutskottet, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels lämna utan erinran vad i propositionen anförts beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåret 1962/63 eller tidigare regleringsår och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1963/64 och 1964/65 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att medge Gotlands hampodlareförening uppskov med erläggande av de under åren 1964 och 1965 till betalning förfallande amorteringarna på och räntorna för föreningens ur hemslöjdslånefonden beviljade lån

dels godkänna vad i det föregående förordats såvitt avser omläggningen av prisregleringen för brödsäd, m. m.

dels till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 155 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

A. i samband med statsverkspropositionen:

1) I: 236 av herr *Svanström*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snara åtgärder för att förverkliga den jordbrukspolitiska målsättningen att ge jordbrukarna inkomstlikställighet;

2) I: 609 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 751 av herr *Hedlund m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t under förberedelsearbetet för den provisoriska prisreglering för jordbruket som skall följa vid sexårsperiodens slut måtte medverka till en sådan utformning, att jordbruksbefolkningen kan uppnå den i statsmakternas beslut avsedda inkomstlikställigheten med jämförbara grupper, samt att Kungl. Maj:t måtte förelägga 1965 års riksdag förslag i sagda syfte.

B. i anledning av propositionen nr 77:

1) I: 690 av herrar *Carlsson, Eric*, och *Svanström*, likalydande med II: 843 av herr *Dahlgren m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att övergång till den s. k. falltalsmetoden för kvalitetsbestämning vid inlösen av brödsäd icke må ske under nu löpande avtalsperiod för jordbruket;

2) I: 691 av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, och II: 845 av herr *Larsson* i Norderön, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 77 måtte medge att fraktbidrag vid export av utsädespotatis må utgå av tillgängliga regleringsmedel avseende potatis i enlighet med vad jordbruksnämnden förordat;

3) I: 692 av herr *Isacson m. fl.*, likalydande med II: 846 av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att i avsikt att stimulera en önskvärd odling av högklassig utsädespotatis inom de virusfria odlingsområdena i norra Sverige fraktbidrag måtte medgivas;

4) I: 693 av herr *Jonasson* och II: 847 av herrar *Persson* i Heden och *Elmwall*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 77 måtte dels godkänna att falltalsmetoden för kvalitetsbestämning vid inlösen av brödsäd och därpå grundade prisregleringsskalor tillämpas under en provisorietid av två år; dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att falltalsmetoden och därtill knutna prisregleringsskalor efter nämnda provisorietid av två år måtte bli föremål för översyn i enlighet med vad i motionen har anförts;

5) I: 694 av herr *Weibull m. fl.* och II: 844 av herrar *Larsson* i Borrby och *Dahlgren*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att införselavgifterna avseende ärter och hampfrö göres till föremål för en skyndsam översyn, att ett gränsskydd anordnas för vallväxtutsäden på i princip likartat sätt som beträffande andra jordbruksprodukter, samt att i samband därmed frågan om införande av införselavgifter avseende utsäden av vallväxter, stat. nr. 12.03.120—290, upptages till omförhandling i samband med de stundande GATT-förhandlingarna under innevarande år.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionerna I: 236, II: 751, II: 843, II: 845, I: 692, II: 847 och I: 694.

I propositionen nr 77 har å s. 3—4 lämnats redogörelse för av *statens jordbruksnämnd* avgivna beräkningar och förslag rörande medelsbehovet under nästa budgetår för de ändamål, som avses med anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Å s. 4—23 återges jordbruksnämndens framställning den 7 februari 1964 i vissa frågor rörande jordbruksregleringen m. m.

Utskottet tillåter sig hänvisa till propositionens förenämnda redogörelser.

Departementschefen har anfört följande.

»Gäلتighetstiden för det nu löpande sexårsavtalet närmar sig sitt slut. Såsom angivits i den senaste riksdagsberättelsen torde arbetet inom 1960 års jordbruksutredning pågå under hela år 1964. Med hänsyn till den väntade utredningens betydelse och omfattning torde förslag grundade på utredningens överväganden inte kunna föreläggas riksdagen i så god tid att beslut från statsmakternas sida är färdiga att tillämpas redan från och med den 1 september 1965. Jag ämnar därför i annat sammanhang föreslå, att statens jordbruksnämnd, efter medverkan av jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation, erhåller uppdrag att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till provisoriska lösningar för tiden efter utgången av nästa regleringsår.

Innan jag övergår till att behandla de förslag i olika avseenden, vilka jordbruksnämnden framlagt och för vilka jag redogjort i det föregående, vill jag fästa uppmärksamheten på nämndens beräkningar rörande storleken av influtna eller inflytande införselavgiftsmedel under de tre sista regleringsåren av innevarande avtalsperiod. Såsom framgår av nämndens redogörelse har de under regleringsåret 1962/63 influtna avgiftsmedlen inte uppgått till sådant belopp att de kunnat täcka medelsbehovet för utgifter, som statsmakterna beslutat. Något över 10 miljoner kr. har därför måst tas i anspråk av odisponerade, fonderade införselavgiftsmedel. För innevarande och nästa regleringsår synes detta underskott komma att öka. Befintliga reserver torde därför, såvitt nu kan överblickas, helt komma att förbrukas under återstoden av avtalsperioden. Utvecklingen är huvudsakligen en följd av stegrade världsmarknadspriser på de jordbruksvaror som ligger till grund för avvägningen av införselavgifternas storlek. Detta förhållande är i och för sig ägnat att på ett gynnsamt sätt påverka inkomstutvecklingen inom det svenska jordbruket men måste också mana till återhållsamhet vid beslut om nya användningsområden för avgiftsmedel. Framför allt är detta fallet i den mån uppkommande utgifter skall bestridas av medel utanför den för den egentliga prisregleringsverksamheten avsedda, till 160 miljoner kr. utökade totalramen.

Såsom framgår av det föregående har jordbruksnämnden redogjort för vissa problem, som uppkommit i samband med tillämpningen av E F T A - k o n v e n t i o n e n . Nämnden har också framlagt ett förslag för att till viss del lösa dessa spörsmål. Nämnden föreslår sålunda att medel anvisas över riksstaten för att täcka kostnaderna för den prisutjämning som intill den 31 augusti 1963 bestridits av införselavgiftsmedel inom den för respektive år gällande totalramen. Den berörda prisutjämningen har avsett äggalbumin och vissa stärkelseprodukter (dextrin m. m.). Beträffande sistnämnda vara har prisutjämningen bekostats förskottsvis och i avvaktan på en slutlig reglering genom att odisponerade avgiftsmedel för matpotatis anlåtats. Jag finner det lämpligt att ta ställning till denna fråga först då jordbruksprisregleringens utformning efter regleringsåret 1964/65 bättre kan överblickas och är därför inte beredd att i år förorda att hittillsvarande arrangemang på detta område ändras. Jordbruksnämnden har, med instämmande av jordbrukets förhandlingsdelegation, förklarat sig ha för avsikt att inkomma med förnyad framställning i kvarstående EFTA-problem. Jag anser detta vara ett ytterligare skäl till att dröja med ett avgörande i ämnet.

Mot jordbruksnämndens förslag att sänka införselavgiften på v a s s l e p u l v e r har jag intet att invända.

Vidare tillstyrker jag i likhet med jordbruksnämnden och under hänvisning till vad som anförts beträffande stödet åt spånadslinhanteringen i proposition till 1963 års riksdag (prop. 1963: 134, s. 27), att G o t l a n d s h a m p o d l a r e f ö r e n i n g u. p. a. medges uppskov med de under åren 1964 och 1965 till betalning förfallande amorteringarna på och räntorna för föreningens lån från hemslöjdslånefonden. Den i nämnda proposition förutskickade utredningen har nu tillsatts och påbörjat sitt arbete. Utredningen skall behandla såväl spånadslin- som hamphanteringens problem på längre sikt.

Nämndens förslag att till 1960 års jordbruksutredning överlämna föreliggande material i frågan om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen föranleder inte heller någon erinran från min sida.

Kvalitetsarbetet för ägg har, som framgår av jordbruksnämndens redogörelse, gjort goda framsteg. Den medelsram för ändamålet, som 1962 års riksdag anvisat, har visat sig otillräcklig då praktiskt taget samtliga äggpackerier av betydelse anslutit sig till arbetet. De har också överlag uppnått uppställda kvalitetskrav. Även om det ursprungliga syftet med detta arbete därigenom kan sägas ha uppnåtts och en avveckling av denna stödform därför i och för sig kan diskuteras, vill jag inte motsätta mig att kvalitetsarbetet intensifieras under tiden fram till utgången av regleringsåret 1964/65 i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens för-

slag. Jag vill emellertid betona, att det ekonomiska stödet åt detta arbete inte får betraktas som permanent.

Jordbruksnämndens förslag i vad avser klassificering av renkött, m. m. kan jag inte för närvarande biträda. Jag anser, att denna fråga bör anstå till dess det pågående arbetet med spørsmålet om veterinärbesiktning av renkött givit ett mera påtagligt resultat.

Inte heller är jag beredd att medverka till att införa exportsubventioner för utsädespotatis.

Frågan om bidrag till lagerhus för potatis vid lantbrukshögskolan bör prövas i samband med att ställning tas till de byggnadsåtgärder vid högskolan som projekteras genom byggnadsstyrelsens försorg. Jag vill därför inte nu föreslå att medel anvisas för ändamålet.

Frågan om en omläggning av kvalitetsbestämmelserna vid inlösen av brödsäd har berörts i flera tidigare prisregleringspropositioner, senast i propositionen 1963: 134. Jordbruksnämnden har nu anmält, att kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor baserade på den s. k. falltalsmetoden utarbetats. Förutsättningar föreligger därför att införa nya analys- och avräkningsförfaranden från och med 1964 års skörd av brödsäd.

Såsom framgår av nämndens skrivelse, vilken refererats i det föregående, har prisregleringsskalorna konstruerats så att den nya kvalitetsbedömningen inte skall ha någon inverkan på odlarnas samlade inkomster. Dessa skall alltså bibehållas vid oförändrad nivå, även om det för odlarna individuellt och jämväl regionalt måste innebära större eller mindre förändringar. Nämnden har också framhållit, att de föreslagna bestämmelserna är grundade främst på teoretiska bedömanden och att de därför efter ett eller annat års erfarenhet kan behöva ses över. För egen del anser jag, trots den osäkerhet som är förknippad med den av nämnden föreslagna reformen, att det är angeläget att de av nämnden föreslagna bestämmelserna sätts i kraft. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens godkännande av dessa bestämmelser.

Den nya kvalitetsbestämningssmetoden medger en betydligt större noggrannhet, då eventuella mälningskador fastställs. För att premiera leverans av brödsäd med inga eller endast obetydliga mälningskador har de nya prisregleringsskalorna konstruerats så att ett successivt stigande kvalitetstillägg om maximalt 3 procent skall utgå för brödsäd av särskilt hög kvalitet. Då avräkningspriset baseras på ett grundpris av 55 kr. per deciton utgör alltså det högsta tänkbara tillägget 1 kr. 65 öre per deciton. Importerad brödsäd är nästan undantagslöst helt omäktad. Den är alltså i klass med den svenska brödsäd som erhåller maximitillägget. På grund härav och

då inlösenpriset för normal kvalitet fastställs med utgångspunkt från priset på importvara anses införselavgiften för brödsäd böra höjas med motsvarande belopp. Den inhemska varans konkurrenskraft kan eljest inte bibehållas. Jag finner mig därför böra biträda nämndens förslag att den 1 augusti 1964 genomföra en avgiftshöjning av nu nämnd storlek. De medel som inflyter till följd av detta extra gränsskydd får anses ha en speciell karaktär och kan inte saklöst användas på samma sätt som andra regleringsmedel. De bör därför, i likhet med vad nämnden föreslår, avsättas på ett särskilt konto för att disponeras på sätt Kungl. Maj:t framdeles beslutar.

På samma sätt som särskilt tillägg utgår för brödsäd med ringa mältningskador skall successivt ökande prisavdrag göras för brödsäd med svårare mältningskador. Den hittillsvarande tröskeln mellan formellt fullgod och icke fullgod brödsäd slopas därigenom. Detta innebär att föreningen Svensk spannmålshandels inlösen skyldighet måste utsträckas att omfatta all icke denaturerad eller betad brödsäd, som uppfyller uppställda minimikrav i fråga om kondition, vattenhalt, halt av sönderslagna och djurätta kärnor eller av främmande beståndsdelar.

De föreslagna prisregleringsskalorna har inte tänkts sträcka sig ner till det teoretiskt lägsta falltalet. Någon egentlig prisreglering har således inte tänkts gälla för brödsäd med mycket hög mältningsgrad, vilken helt är att hänföra till fodervara. För denna vara skall i stället fastställas ett bottenpris. Detta skall stå i lämplig relation till ett för fodersäd garanterat stödpris, som förutsatts skola ingå i det föreslagna systemet. Jordbruksnämndens förslag i här föreliggande avseende kan jag biträda. Stödpriset för fodersäd bör dock på förslag av nämnden fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag har inte heller något att invända mot nämndens förslag i vad rör prisreglering för proteinhalt för vete eller för halt av främmande beståndsdelar. Vad nämnden föreslagit beträffande bestämning av brödsädens rymdvikt föranleder ingen erinran från min sida. Det torde få ankomma på chefen för finansdepartementet att ta ställning till förslaget om utredning av frågan om justeringsplikt för spannmålsvägar.

I fråga om storleken och användningen av införselavgiftsmedel på jordbrukets område har i det föregående lämnats en redogörelse för vissa av jordbruksnämnden gjorda beräkningar och förslag. I likhet med nämnden vill jag framhålla osäkerheten i beräkningarna för regleringsåren 1963/64 och 1964/65 till följd av bland annat spärreglernas verkningar och svårigheterna att förutse importutvecklingen. Beräkningarna föranleder eljest inte någon erinran från min sida.

Summan av de införselavgiftsmedel, som belöper på import under *regleringsåret 1962/63*, uppgår enligt jordbruksnämndens redogörelse till omkring 227,8 miljoner kr. Av detta belopp har enligt riksdagens beslut tagits

i anspråk något över 2 miljoner kr. för andra ändamål än egentlig prisregleringsverksamhet på jordbruksområdet. Av därefter återstående belopp, cirka 225,8 miljoner kr., hänför sig omkring 61,9 miljoner kr. av införselavgifterna för brödsäd till sådan brödsädsimport, som föranletts av att motsvarande kvantiteter inhemska brödsäd måste utföras till utlandet eller nyttiggöras för foderändamål inom landet. Beloppet synes böra överföras till föreningen Svensk spannmålshandel för att täcka de vid ifrågavarande försäljningar lämnade bidragen. Vidare hänför sig cirka 18,5 miljoner kr. till införselavgifter för fodermedel utöver den för fodermedelsavgifter angivna normalramen. Sådan ökad avgiftsbeläggning har enligt vad som anfördes vid 1959 års riksdag inte inneburit något inkomsttillskott till jordbruket, eftersom jordbrukarna själva fått bära den därav föranledda prisökningen. De överskjutande införselavgifterna för fodermedel bör därför, i den mån de inte erfordras för stödköp av fodersäd, av jordbruksnämnden fördelas i enlighet med de regler, som gäller för fördelning av fodermedelsavgifter. Av avgiftsintäkterna för regleringsåret 1962/63 bör också, såsom nämnden föreslagit, avföras ett belopp om cirka 5,7 miljoner kr. såsom avbetalning på sockerregleringens skuld till fettclearingkassan. Av införselavgiftsmedlen för regleringsåret 1962/63 återstår således ett belopp av (225,8 — 61,9 — 18,5 — 5,7) 139,7 miljoner kr. För att regleringsåret 1962/63 på de olika regleringsgrenarna kunna fördela hela det enligt riksdagens beslut fastställda rambeloppet av 150 miljoner kr. har därför i enlighet med lämnat bemyndigande måst tas i anspråk odisponerade införselavgiftsmedel, som influtit under tidigare regleringsår. Det därefter återstående beloppet av odisponerade avgiftsmedel från tidigare regleringsår jämte den därå per den 1 januari 1964 upplupna räntan uppgår till sammanlagt 56,3 miljoner kr.

Enligt den av jordbruksnämnden verkställda reviderade beräkningen redovisas, jämfört med de uppskattningar, som gjordes av nämnden i februari 1963, en minskning för de under *regleringsåret 1963/64* inflytande införselavgifterna med 14 miljoner kr. till omkring 187,7 miljoner kr. För dessa medel har jordbruksnämnden såsom framgått av det föregående — inom en totalram av 160 miljoner kr. — upprättat en preliminär fördelningsplan. Såsom tillhörande normalramen har därvid av införselavgifterna för fodermedel endast medräknats 21,5 miljoner kr. och av införselavgifterna för importerad brödsäd m. m. har icke medtagits avgifterna för sådan import, som föranleds av att motsvarande kvantiteter inhemska brödsäd till följd av kvalitativa brister — med bidrag av regleringsmedel ej understigande införselavgifterna — måste utföras till utlandet eller nyttiggöras för foderändamål inom landet. Den av nämnden föreslagna planen föranleder ingen erinran från min sida. Vad nämnden i övrigt anfört rörande medelsbehov och fördelning av avgiftsmedel kan jag också godta.

I detta sammanhang vill jag erinra om att av de medel, som under regle-

ringsåret 1963/64 inflyter utöver totalramen, skall enligt riksdagens beslut högst 1 miljon kr. ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m., 100 000 kr. utgå till SMAK för upplysning på matpotatisområdet, 30 000 kr. ställas till veterinärstyrelsens förfogande för att täcka styrelsens kostnader vid importkontroll av animala livsmedel, högst 100 000 kr. anvisas för att täcka veterinärstyrelsens utgifter för pastöriseringskontrollen och 50 000 kr. utgå till Sveriges utsädesförening såsom bidrag till föreningens kostnader för potatisförädlingsverksamheten. Därjämte skall av de utöver ramen inflytande importavgifterna bestridas utgifterna för prisutjämning på torkat äggalbumin och kärnbindemedel.

I fråga om de för *regleringsåret 1964/65* inflytande införselavgiftsmedlen visar jordbruksnämndens beräkningar en total inkomst av 166,6 miljoner kr. Av de i detta belopp ingående införselavgiftsmedlen för matpotatis bör i enlighet med tidigare riksdagsbeslut högst 1 miljon kr. ställas till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. Vidare torde liksom under senare år för de under regleringsåret 1964/65 inflytande införselavgifterna för slaktvaror och slaktdjur 30 000 kr. böra utgå för att täcka veterinärstyrelsens kostnader för importkontroll av animala livsmedel. Ur de under regleringsåret 1964/65 inflytande införselavgiftsmedlen bör även utgå ett belopp av högst 120 000 kr. för att av veterinärstyrelsen användas till att bestrida de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen under budgetåret 1964/65. En mindre ökning av bidraget till SMAK:s upplysningsverksamhet finner jag motiverad. Under hänvisning till vad jag anfört i årets statsverksproposition (bil. 11, s. 70) bör SMAK därför av medel utöver totalramen tilldelas ett belopp av sammanlagt 125 000 kr. Vidare bör Sveriges utsädesförening alltså erhålla 50 000 kr. såsom bidrag till föreningens kostnader för potatisförädlingsverksamheten. Dessutom skall av de utöver ramen inflytande införselavgifterna bestridas utgifter för prisutjämning på torkat äggalbumin och kärnbindemedel.

Inom den för nästa regleringsår fastställda totalramen, 160 miljoner kr., torde liksom hittills inflytande införselavgiftsmedel i mån av behov av jordbruksnämnden böra överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område och användas i enlighet med följande.

Införselavgifterna för brödsäd och brödsädsprodukter bör tillföras Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening, dock att, som redan nämnts, den särskilda tilläggsavgiften av 1 kr. 65 öre per deciton, vilken tillkommer såsom en följd av de ändrade reglerna för kvalitetsbestämning av brödsäd, skall av nämnden avsättas till ett särskilt konto. Införselavgifterna för arter, bönor, hampfrö och fodermedel samt malt bör inom angiven normalram användas för prisregleringarna för ägg, slaktvaror, mjölk och mejeri-

produkter genom respektive Sveriges export- och importförening för ägg, u. p. a., Svensk kötthandel, ekonomisk förening, och Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Medlen bör, i enlighet med vad som gäller under innevarande regleringsår, av jordbruksnämnden fördelas mellan de olika ändamålen efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, därvid avgifterna för majs och kli i första hand skall tillföras äggprisregleringen. Härutöver bör ifrågakvarande införselavgiftsmedel, liksom under innevarande regleringsår, kunna tas i anspråk för stödköp av fodersäd, om Kungl. Maj:ts så finner lämpligt, samt för bidrag vid export av kött och fjäderfä. I fråga om matpotatis och matpotatisprodukter bör införselavgiftsmedlen i mån av behov — sedan högst 1 miljon kr. ställts till förfogande för Sveriges potatisodlares riksförbund för effektivisering av matpotatisodlingen m. m. och 125 000 kr. utgått till SMAK för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet samt 50 000 kr. utgått till Sveriges utsädesförening såsom bidrag till föreningens kostnader för potatisförädlingsverksamheten — tillföras Sveriges stärkelseproducenters förening för den föreningen åliggande prisregleringen för potatis samt enligt Kungl. Maj:ts bestämmande förskottsvis för den särskilda prisutjämning på stärkelseområdet, som kan visa sig erforderlig till följd av EFTA-konventionen. Stärkelseföreningen bör vidare erhålla de under nästa regleringsår inflytande införselavgifterna för stärkelse och stärkelseprodukter för att användas för prisreglering på fabrikspotatisområdet. Införselavgifterna för socker bör i enlighet med beslut av 1960 års riksdag (prop. 132; JoU 26; rskr. 184) tillföras jordbruksnämndens regleringsfond för socker och användas för pristillägg på sockerregleringens område. Vissa merbelopp, vilka uppstått eller uppstår i samband med sockeravgifternas höjning vid utlösning av treprocent- och inkomstreglerna — inberäknat medel som överförs till regleringsfonden till följd av föreningen Svensk sockerhandels verksamhet — skall emellertid användas till att gälda fondens skuld till jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror. I fråga om fettvaror och fettråvaror bör införselavgiftsmedlen liksom hittills dels användas för regleringsbidrag, dels tillföras Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., för att täcka förluster i samband med inlösen av svensk oljeväxtfrö samt för stöd åt linodlingen. Införselavgifterna för mjölk och mejeriprodukter m. m. bör tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa för prisreglering på mejeriområdet. Införselavgifterna för slaktvaror och slaktdjur (annat än fjäderfä) bör för prisregleringen för kött och fläsk m. m. tillföras föreningen Svensk kötthandel. Införselavgifterna för ägg, äggprodukter och fjäderfäkött samt levande fjäderfä bör överföras till Sveriges export- och importförening för ägg för att användas för prisregleringen av dessa varor.

Jordbruksnämnden bör liksom tidigare upprätta en preliminär fördelningsplan för användningen av införselavgiftsmedlen. Jag erinrar i detta sammanhang om vad jag tidigare anfört rörande den utvidgade kvalitets-

kontrollen för ägg och föreslår att utgifterna för denna under tiden intill utgången av regleringsåret 1964/65 må bestridas av medel inom totalramen utan hinder av den av 1962 års riksdag fastställda maximeringen av 1,7 miljoner kr.

I fråga om användningen under nästa regleringsår av interna regleringsavgifter och av motsvarande kompensationsavgifter bör i enlighet med vad nämnden föreslagit gälla samma föreskrifter som för närvarande.

Införselavgiftsmedel och andra regleringsmedel på jordbrukets område får enligt bemyndigande av 1963 års riksdag inom en ram av 1 miljon kr. efter jordbruksnämndens medgivande disponeras av regleringsföreningarna på jordbrukets område för upplysningsverksamhet inom föreningarnas intresseområden. Jordbruksnämnden har hemställt om ett motsvarande bemyndigande för regleringsåret 1964/65. Häremot har jag intet att erinra.

I årets statsverksproposition har, som tidigare nämnts, Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1964/65 beräkna ett förslagsanslag av 155 miljoner kr. Anslaget avser allmänt mjölkpristillägg, stöd åt odling och beredning av hampa m. m., prisutjämning av vissa jordbruksreglerade råvaror till livsmedelsindustrin samt diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen.

Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg under regleringsåret 1964/65 har av jordbruksnämnden beräknats till 98 miljoner kr. eller till ett 3,5 miljoner kr. lägre belopp än för innevarande regleringsår. Mot nämndens beräkning har jag intet att erinra.

Till stöd åt odlingen och beredningen av hampa samt till vissa odlingsförsök m. m. avseende spånadsväxter bör såsom jordbruksnämnden föreslagit för nästa budgetår beräknas samma medelsbehov som för innevarande budgetår eller 700 000 kr.

Vad angår prisutjämningen för råvaror till livsmedelsindustrin har jordbruksnämnden för budgetåret 1964/65 räknat med ett medelsbehov av cirka 55 miljoner kr., vilket innebär en ökning med 5 miljoner kr. i jämförelse med det belopp, som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår. Ökningen beror på verkningarna av jordbrukets spärregler. Nämndens beräkning av medelsbehovet finner jag böra godtas.

För att bestrida diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen bör i enlighet med nämndens beräkning av anslaget för budgetåret 1964/65 få disponeras ett belopp av högst 1,1 miljon kr. Ur detta belopp bör utgå förslagsvis 400 000 kr. till fortsatt stöd åt ullproduktionen, högst 200 000 kr.

till ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för handhavande av vissa med regleringen av mjölk och mejeriprodukter sammanhängande uppgifter samt 500 000 kr. till oförutsedda utgifter att disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Av sistnämnda belopp om 500 000 kr. bör Kungl. Maj:t, på samma sätt som gäller för innevarande budgetår, få anvisa medel för att bestrida kostnader för skördeuppskattning och administration i samband med det permanenta skördeskadeskyddet.

Med hänsyn till vad jag nu förordat torde Kungl. Maj:t böra hemställa att till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1964/65 anvisas ett förslagsanslag av 155 miljoner kr.»

Utskottet

Giltighetstiden för det nu löpande sexårsavlalet upphör med utgången av augusti månad 1965. Emellertid torde, såsom departementschefen i propositionen nr 77 anfört, förslag grundade på 1960 års jordbruksutrednings överväganden inte kunna föreläggas riksdagen i så god tid att beslut från statsmakternas sida är färdiga att tillämpas redan från och med den 1 september 1965. Departementschefen har därför anmält sin avsikt att i annat sammanhang föreslå att statens jordbruksnämnd, efter medverkan av jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation, erhåller uppdrag att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till provisoriska lösningar för tiden efter utgången av nästa regleringsår.

Utskottet förutsätter att vid den förhandling som i enlighet med vad departementschefen anfört kommer att äga rum mellan förenämnda parter även kommer att behandlas frågorna rörande utvecklingen av jordbrukets inkomstlikställighet. Vid sådant förhållande synes vad härom påtalats i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 236 samt I: 609 och II: 751 icke påkalla någon riksdagens särskilda åtgärd.

I propositionen nr 77 framläggs förslag beträffande användningen av införsel- och regleringsavgiftsmedel på jordbrukets område. Vidare föreslås en omläggning av prisregleringen för brödsäd, m. m. Slutligen begärs för nästa budgetår ett förslagsanslag av 155 miljoner kr. till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. I allt väsentligt kan utskottet biträda de förslag och uttalanden som propositionen innehåller. I anledning av i sammanhanget väckta motionsyrkanden vill dock utskottet göra följande uttalanden.

I motionerna I: 694 och II: 844 berörs vissa frågor som enligt motionärerna kan i och för sig synas bagatellartade men som just därför kanske icke tillräckligt beaktats. Sålunda påtalas att införselavgiften för ärter, såväl den nu gällande som dess högsta gräns, synes vara alltför lågt satt, då gränsskyddet här — åtminstone för en stor del av importvarorna — ligger under

tio procent av värdet eller avsevärt lägre än för exempelvis spannmål. Vidare uttalas i motionerna, att tillräckliga skäl i och för sig torde föreligga för att helt slopa införselavgiften i fråga om hampfrö eller att åtminstone nedjustera den till en nivå som svarar mot läget för andra fodervaror. En anledning härtill skulle vara att odlingen av hampa numera omställts till en ny högavkastande hampsort av utländskt ursprung, Fibrimon, vilken emellertid ej ger frö under våra klimatiska förhållanden. I motionerna påpekas slutligen att vallväxtutsäden ej innefattas av jordbruksregleringen och således ej erhåller importskydd i enlighet med i denna fastlagda regler. Tullfrihet råder också för dessa varuslag. Importreglering av kvalitativ karaktär förekommer dock. Under senare år har emellertid de internationella strävandena på utsädesområdet lett fram till kontrollsystem med vilkas hjälp sortäktheten väl kan säkras även om utsädesodlingen sker på avsevärt avstånd från hemlandet och under klimatiska betingelser som ofta är starkt avvikande. En konsekvens härav har blivit att utsäde av en i vårt land på rikssortlistan införd vallväxtsort, odlad under OECD:s bestämmelser, ej torde kunna förvägras införsel till vårt land i kraft av gällande kvalitativa reglering. Det torde bl. a. på grund härav enligt motionärernas mening vara skäl att bereda den inhemska produktionen av vallväxtutsäden ett gränsskydd, jämförbart med det som gäller för andra jordbruksprodukter. Motionärerna erinrar om att för vissa fröslag tullfriheten synes ha bundits i GATT, varför viss omförhandling icke torde kunna undvikas. Då detta torde böra beaktas under de förestående förhandlingarna i GATT finner motionärerna frågan brådskande. Med stöd av det anförda har i förevarande motioner hemställts, att införselavgifterna avseende ärter och hampfrö göres till föremål för skyndsam översyn och att ett gränsskydd anordnas för vallväxtutsäden på i princip likartat sätt som beträffande andra jordbruksprodukter.

Med hänsyn till den korta tid som återstår av nu gällande prisavtal för jordbruket och då i motionerna I: 694 och II: 844 berörda ändringar ej prövats av vederbörande myndigheter och förhandlingsorgan avstyrker utskottet bifall till motionerna. Utskottet vill dock fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på vad i desamma anförts beträffande införselavgifterna för ärter och hampfrö. Vad gäller det i motionerna berörda sambandet mellan gällande importskydd för vissa fröslag och GATT-förhandlingarna förutsätter utskottet, att även detta spørsmål beaktas av Kungl. Maj:t. Motionsyrkandena torde i övrigt icke böra föranleda annan åtgärd än att innehållet i desamma bringas till 1960 års jordbruksutrednings kännedom för att av utredningen tagas i beaktande i samband med dess fortsatta arbete.

Statens jordbruksnämnd har i sin i det föregående redovisade framställning den 7 februari 1964 i vissa frågor rörande prisregleringen bl. a. framhållit, att Sverige och särskilt övre Norrland har goda naturliga förutsättningar för produktion av högklassig utsädespotatis. Med hänsyn härtill borde Sverige ha goda möjligheter att bygga upp betydande exportmarknader

för utsädespotatis. Det har emellertid inte varit möjligt att få till stånd regelbunden export av mera betydande kvantiteter, då andra länder kunnat erbjuda utsäde till väsentligt lägre pris om också samtidigt av lägre kvalitet. Bland orsakerna till att svensk utsädespotatis inte kan konkurrera prismässigt på världsmarknaden framhåller jordbruksnämnden i första hand de höga odlingskostnaderna i Sverige. Transportkostnaderna inom landet till utlastningshamn är också relativt höga. Jordbruksnämnden föreslår, att åtgärder vidtas för att underlätta exporten av utsädespotatis genom att under vissa närmare angivna förutsättningar medge ett stöd som nedbringade fraktkostnaderna för dylik export. Såsom framgår av propositionen har departementschefen emellertid icke varit beredd att medverka till att införa exportsubventioner för utsädespotatis.

Nu ifrågavarande spørsmål har berörts i motionerna I: 691 och II: 845 samt I: 692 och II: 846. I det förstnämnda motionsparet yrkas sålunda att riksdagen måtte medge att av tillgängliga regleringsmedel avseende potatis fraktbidrag i enlighet med jordbruksnämndens förslag måtte utgå vid export av utsädespotatis. Yrkanden av i huvudsak samma innebörd framföres i de båda andra motionerna. I dessa pekas emellertid också på möjligheten att genom fraktbidrag ge odlingen i Norrland bättre förutsättningar för produktion av utsädespotatis även för den inhemska marknadens behov.

Utskottet finner de i förevarande motioner berörda problemen värda beaktande och får för sin del föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att statens jordbruksnämnd ges uppdrag att pröva under vilka förutsättningar fraktbidrag bör kunna utgå för avsättning av i Norrland odlad utsädespotatis samt att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med förslag, vartill gjorda överväganden kan föranleda.

I fråga om kvalitetsbestämmelserna vid inlösen av brödsäd har statens jordbruksnämnd såsom framgår av den föregående redogörelsen anmält, att förutsättningar föreligger att från och med 1964 års skörd av brödsäd tillämpa kvalitetsbestämmelser och prisregleringsskalor baserade på den s. k. falltalsmetoden. För egen del anser departementschefen, trots den osäkerhet som är förknippad med den av nämnden föreslagna reformen, att det är angeläget att de av nämnden föreslagna bestämmelserna sätts i kraft och föreslår därför att riksdagens godkännande av dessa bestämmelser inhämtas. I motionerna I: 693 och II: 847 har i anledning härav framhållits att den förordade övergången från groddräkningsmetod till falltalsmetod kan få genomgripande konsekvenser för de berörda jordbrukarna. Då falltalsmetoden enligt motionärernas mening ännu inte är praktiskt utprovad på sätt som vore önskvärt synes det motionärerna — med den osäkerhet som nu kännetecknar metoden — nödvändigt, att garantier skapas för att odlarna i framtiden icke åsamkas negativa ekonomiska konsekvenser. Enligt motionärernas mening bör den föreslagna metoden dock kunna antagas redan för

innevarande års skörd under förutsättning att tillämpningen blir provisorisk för en tid av två år, varefter metoden bör bli föremål för översyn.

Utskottet, som finner de anförda synpunkterna värda beaktande, vill emellertid i anslutning till vad i nyssnämnda motioner anförts hänvisa till att departementschefen i sammanhanget erinrat om jordbruksnämndens uttalande, att de föreslagna bestämmelserna är grundade främst på teoretiska bedömanden och att de därför efter ett eller annat års erfarenhet kan behövas ses över. Utskottet förutsätter sålunda att den av motionärerna äsyftade omprövningen kommer till stånd utan särskilda åtgärder från riksdagens sida och anser sig därför kunna tillstyrka den av Kungl. Maj:t förordade omläggningen av ifrågavarande prisregleringsbestämmelser rörande brödsäd. De återopade motionerna torde med det anförda få anses vara besvarade. Det i motionsparet I: 690 och II: 843 framförda yrkandet om avslag på Kungl. Maj:ts förslag i denna del bör i enlighet med vad nyss sagts icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under förmälan, att uttalandena och förslagen i propositionen, i den mån de ej särskilt berörts i det föregående, inte föranlett någon erinran från utskottets sida, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. lämna utan erinran vad i propositionen anförts beträffande användningen av de medel, som influtit under regleringsåret 1962/63 eller tidigare regleringsår och som influtit eller inflyter under regleringsåren 1963/64 och 1964/65 genom upptagande av införselavgifter, ävensom av andra i samband med jordbruksregleringen under nämnda regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

II. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att motionerna I: 694 och II: 844 överlämnas till 1960 års jordbruksutredning,

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att medge Gotlands hampodlareförening uppskov med erläggande av de under åren 1964 och 1965 till betalning förfallande amorteringarna på och räntorna för föreningens ur hemslöjdslånefonden beviljade lån

IV. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 690 och II: 843, godkänna vad i det föregående förordats såvitt avser omläggningen av prisregleringen på brödsäd, m. m.

V. besluta att motionerna I: 693 och II: 847 skall anses besvarade med vad utskottet i det föregående anför

VI. i anledning av motionerna I: 691 och II: 845 samt I: 692 och II: 846 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om

prövning av förutsättningarna för att i vissa fall medge fraktbidrag i samband med avsättningen av utsädespotatis

VII. å riksstaten för budgetåret 1964/65 under nionde huvudtiteln till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* anvisa ett förslagsanslag av 155 000 000 kr.

VIII. lämna motionen I: 236 utan bifall

IX. lämna utan åtgärd motionerna I: 609 och II: 751.

Stockholm den 5 maj 1964

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Lage Svedberg, Nils Hansson, Hedström, Hermansson*, Magnusson, Gunnar Pettersson*, Isacson, Weibull, Manne Olsson och Wanhainen*;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Antby, fru Lindskog, herrar Arweson, Lundmark, Persson i Tandö*, Rimås, Hedin, Persson i Skänninge och Hæggbloom.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Magnusson* och *Manne Olsson*, fru *Lindskog* samt herrar *Arweson* och *Persson* i Skänninge, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets utlåtande som börjar på s. 13 med orden »Utskottet finner» och slutar med orden »kan föranleda» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet anser att de skäl som anförts för fraktbidrag vid export av utsädespotatis kan åberopas för att införa exportsubventioner för en mängd andra produkter. En sådan subventionering möter starka principiella betänkligheter. Vad som i motionerna I: 692 och II: 846 anförts om fraktbidrag för att främja avsättningen av norrländsk utsädespotatis på den inhemska marknaden är enligt utskottets mening ej bärande. Med hänsyn till bristen på bra utsädespotatis i andra delar av Sverige bör nämligen möjligheter finnas att utan fraktbidrag finna avsättning för utsädespotatis från

Norrland. Med hänsyn till det anförda och då statsmakterna inför nu löpande sexårsavtals utgång inte bör bindas genom något ställningstagande i förevarande detaljspörsmål bör förevarande motioner inte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

dels ock att utskottets hemställan under VI. bort ha följande lydelse:

»VI. lämna motionerna I: 691 och II: 845 samt I: 692 och II: 846 utan åtgärd.»